

**WOJEWODA
WARMIŃSKO-MAZURSKI**
SO-III.431.8.2023

Olsztyn, 20 grudnia 2023 r.

**Pan
Grzegorz Mrowiński
Burmistrz Miasta Działdowo**

Stosownie do art. 47 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 224), zwanej dalej: „ustawą o kontroli w administracji rządowej”, przekazuję Panu treść wystąpienia pokontrolnego.

Wystąpienie pokontrolne

Kontrolę problemową przeprowadzono w Urzędzie Miasta w Działdowie (NIP 571-10-02-585 REGON urzędu 00052435800000) z siedzibą przy ul. Zamkowej 12, 13-200 Działdowo. Urząd Stanu Cywilnego w Działdowie mieści się przy Placu Mickiewicza 43 w Działdowie.

W okresie objętym kontrolą oraz w dacie czynności kontrolnych kierownikiem jednostki kontrolowanej był Burmistrz Działdowa, Pan Grzegorz Mrowiński, który sprawuje tę funkcję od 8 grudnia 2014 r.

Kontrolę przeprowadził zespół kontrolny Wydziału Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie w składzie:

- Beata Mamińska-Pietrzak – kierownik Oddziału Spraw Obywatelskich, przewodnicząca zespołu kontrolnego, posługująca się legitymacją służbową nr 4/2023 wydaną przez Dyrektora Generalnego ww. Urzędu, na podstawie pisemnego upoważnienia do kontroli nr FK-IV.0030.762.2023 z 12 września 2023 r. wydanego przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego;
- Maciej Jurzyński – starszy inspektor wojewódzki, członek zespołu kontrolnego, posługujący się legitymacją służbową nr 3/2020 wydaną przez Dyrektora Generalnego ww. Urzędu, na podstawie pisemnego upoważnienia do kontroli nr FK-IV.0030.763.2023 z 12 września 2023 r. wydanego przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego;
- Magdalena Michalczewska – starszy inspektor wojewódzki, członek zespołu kontrolnego,

posługująca się legitymacją służbową nr 3/2023 wydaną przez Dyrektora Generalnego ww. Urzędu, na podstawie pisemnego upoważnienia do kontroli nr FK-IV.0030.764.2023 z 12 września 2023 r. wydanego przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego.

Kontrolę rozpoczęto 25 września 2023 r., a zakończono 20 listopada 2023 r.

Kontrola została odnotowana w książce kontroli jednostki kontrolowanej pod nr 3/2023.

Kontrolę przeprowadzono w zakresie rejestracji stanu cywilnego oraz zmiany imion i nazwisk obejmującą okres od 1 lipca 2022 r. do 30 czerwca 2023 r.

Kontrolę problemową przeprowadzono na podstawie art. 2 pkt 1 oraz art. 6 ust. 4 pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (tekst jedn. Dz. U. z 2020 r., poz. 224) oraz art. 28 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 190) w związku z art. 6 ust. 1 oraz art.11 ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. Prawo o aktach stanu cywilnego (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 1378) oraz art. 14 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 października 2008 r. o zmianie imienia i nazwiska (tekst jedn. Dz. U. z 2021 r. poz. 1988).

Na podstawie ustaleń kontroli działalność kontrolowanej jednostki ocenia się **pozytywnie z nieprawidłowościami**.

1. Organizacja Urzędu Stanu Cywilnego w Działdowie

Zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Urzędu Miasta Działdowa stanowiącym załącznik do Zarządzenia Nr 12/2022 Burmistrza Miasta Działdowa z dnia 14 lutego 2022 r. Urząd Stanu Cywilnego nadzorowany jest bezpośrednio przez Burmistrza Miasta.

Kierownikiem Urzędu Stanu Cywilnego w Działdowie (dalej USC) jest od 29 grudnia 2004 r. Pani Katarzyna Nowocińska. Funkcję Zastępcy Kierownika USC pełni od 13 marca 2015 r. Pani Magdalena Patrycja Książkowska. Kierownik i Zastępca Kierownika USC posiadają odpowiednie wykształcenie i staż pracy w administracji publicznej określone w art. 8 ust. 1 pkt 3 i 4 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. Prawo o aktach stanu cywilnego (dalej jako Prasc). W USC na stanowisku inspektora zatrudniona jest Pani Dorota Libert.

Warunki lokalowe – USC mieści się na parterze budynku przy Placu Mickiewicza 43 w Działdowie. Siedziba USC jest prawidłowo oznaczona przed wejściem do lokalu. Pomieszczenia zabezpieczone są systemem alarmowym oraz czujkami dymu. Okna w archiwum i w pokojach pracy oraz drzwi do archiwum zabezpieczone są kratami. Archiwum wyposażone jest w higrometr, termometr oraz sprzęt gaśniczy.

Strona 2 z 16

Lokal składa się z czterech pomieszczeń: pokoju pracy kierownika urzędu stanu cywilnego, pokoju obsługi klienta, archiwum oraz sali ślubów. Do pomieszczeń prowadzi korytarz od drzwi wejściowych do budynku, który służy jako poczekalnia. Ostatni remont pomieszczeń przeprowadzono w 2021 r. Warunki lokalowe uważa się za wystarczające i umożliwiające zawarcie związku małżeńskiego w formie uroczystej.

Przechowywanie ksiąg – stan techniczny ksiąg stanu cywilnego oceniono na dobry. Wszystkie księgi oprawiane są w twarde oprawy. Księgi ustawiane są na przesuwanych regałach w archiwum urzędu stanu cywilnego. Dostęp do pomieszczeń jest rejestrowany. W USC przechowywane są księgi za lata 1923-1939 oraz od 1944 r. do 2015 r. Ostatnie przekazanie ksiąg do Archiwum Państwowego m. st. Warszawy Oddział w Mławie odbyło się w 14 marca 2023 r. – przekazano 9 ksiąg.

Akta zbiorowe do aktów stanu cywilnego przechowywane są w segregatorach. Segregatory nie są przepełnione, co umożliwia wpinanie wpływających dokumentów na bieżąco, bez groźby zniszczenia dokumentów. Dokumenty w aktach zbiorowych prowadzonych do aktów stanu cywilnego, które nie były gromadzone jako dokumenty elektroniczne zostały oznaczone częścią numeru (ostanie 6 cyfr) i datą sporządzenia aktu. Zgodnie z § 43 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z 9 lutego 2015 r. w sprawie sposobu prowadzenia rejestru stanu cywilnego oraz akt zbiorowych rejestracji stanu cywilnego (Dz. U. z 2016 r., poz. 1351) akta powinny być oznaczone numerem, co oznacza, że na dokumentach powinien być wpisany cały numer, a nie tylko jego ostania część. Uchybienie to nie miało jednak wpływu na kompletność i gromadzenie akt zbiorowych. Odpowiedzialni za uchybienie są pracownicy USC.

2. Sporządzanie aktów stanu cywilnego

A. Urodzenia – W okresie objętym kontrolą sporządzono 473 akty urodzenia w trybie zwykłej rejestracji, z czego kontroli poddano 60 aktów. Wśród badanych aktów, 52 sporządzonych zostało na podstawie karty urodzenia lub karty martwego urodzenia przekazanej przez podmiot wykonujący działalność leczniczą oraz protokołu zgłoszenia urodzenia. Natomiast przy 4 sporządzonych aktach urodzenia, rodzice skorzystali z możliwości zgłoszenia urodzenia w formie dokumentu elektronicznego, o którym stanowi art. 58a ust. 1 Prasc. Wszystkie akty urodzenia sporządzone zostały przy udziale przedstawiciela ustawowego dziecka.

Na podstawie badanych spraw ustalono, iż akty zostały sporządzone terminowo z zachowaniem terminów, o których mowa w art. 55 ust. 1 Prasc.

Wśród zbadanych aktów, sporządzonych w trybie zwykłej rejestracji, w 18 przypadkach ojcostwo ustalono po przyjęciu oświadczenia o uznaniu ojcostwa. Czynności dokonywane przed Kierownikiem (lub Zastępcą Kierownika) USC w tych sprawach przeprowadzone zostały zgodnie z przepisami Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (dalej k.r.o.) oraz przepisami ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego. Natomiast w jednej zbadanej sprawie, w związku z niestaleniem ojcostwa, do aktu, zgodnie z art. 61 ust. 2 Prasc wpisano, jako imię ojca imię wskazane przez osobę zgłaszającą urodzenie, a jako nazwisko ojca i jego nazwisko rodowe zamieszczono nazwisko matki z chwili urodzenia dziecka, z adnotacją o wpisaniu w „Adnotacjach” nazwiska matki i wybranego imienia jako danych ojca. W jednym zbadanym przypadku nastąpiło sądowe zaprzeczenie ojcostwa męża matki, a następnie nastąpiło w tej sprawie uznanie ojcostwa.

W 4 zbadanych sprawach akty urodzenia sporządzono na podstawie postanowienia sądu o przysposobieniu dziecka z obowiązkiem sporządzenia nowego aktu (art. 121 k.r.o.). W sprawach tych do rodziców wysłano odpis aktu urodzenia oraz zawiadomienie o sporządzeniu nowego aktu wraz z informacją o nadaniu dziecku nowego numeru PESEL. W dotychczasowych aktach urodzenia dzieci naniesiono stosowne wzmianki o zastąpieniu aktu nowym aktem oraz że akt nie podlega ujawnieniu.

Transkrypcja aktów urodzenia na podstawie art. 104 Prawa o aktach stanu cywilnego oraz rejestracja zdarzeń mających miejsce za granicą na podstawie art. 99 Prawa o aktach stanu cywilnego dokonywana była bez zastrzeżeń (19 zbadanych w czasie kontroli aktów na 41 sporządzonych w tym trybie). Podstawą sporządzenia aktów w rejestrze stanu cywilnego były oryginalne dokumenty zagraniczne, które były podstawą wpisania do rejestru stanu cywilnego oraz ich tłumaczenie na język polski, dokonane przez tłumacza przysięgłego wpisanego na listę Ministra Sprawiedliwości lub odpisy wielojęzyczne. Całość dokumentacji została włączona do akt zbiorowych. W sporządzonych aktach, w „Adnotacjach” prawidłowo wpisywana była informacja o podstawie wpisania aktu lub rejestracji zdarzenia. Akty zostały uzupełnione, dzięki czemu posiadają pełną moc dowodową. Pisownia nazw własnych zgodnie z żądaniem wnioskodawców była dostosowana do reguł pisowni polskiej na podstawie wcześniejszych aktów stanu cywilnego. W aktach znajdowały się potwierdzenia odbioru odpisów aktów stanu cywilnego po dokonanej czynności.

Badane przypadki zweryfikowano również pod kątem realizacji obowiązków nałożonych na kierownika urzędu stanu cywilnego ustawą z 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (tekst jedn. Dz. U. z 2022 r., poz. 1191 ze zm.) oraz obowiązku wynikającego z art. 20 ust. 2 ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego. We wszystkich przypadkach dotyczących rejestracji bieżącej, zgodnie z art. 17 ust. pkt 1 oraz art. 29 ustawy o ewidencji ludności, Kierownik USC

Strona 4 z 16

wystąpił o nadanie numeru PESEL oraz zameldował dzieci, dla których sporządził uprzednio akt urodzenia. W przypadku, gdy rodzice dziecka mieli różne adresy zameldowania do akt składali oświadczenie wskazujące na miejsce zameldowania dziecka, co należy uznać za dobrą praktykę.

B. Małżeństwa – W okresie objętym kontrolą sporządzono 115 aktów małżeństw w trybie zwykłym, z których 45 zostało poddanych kontroli. Akty małżeństwa sporządzono w terminie określonym w ustawie Prawo o aktach stanu cywilnego.

Oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński złożone w sposób określony w art. 1 § 1 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Kierownik USC przyjął, co do zasady w sposób prawidłowy, tak jak zapewnienia o braku okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa (26 małżeństw zawartych po złożeniu oświadczeń Kierownikowi lub Zastępcy Kierownika USC). Akty zostały sporządzone na podstawie protokołu przyjęcia oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński.

W 2 przypadkach do aktów małżeństwa (nr 2803011/00/AM/2022/914583, 2803011/00/AM/2022/510457) błędnie przeniesiono miejsce zawarcia związku małżeńskiego. W konsekwencji akty musiały zostać sprostowane z urzędu. Przyczyną powstania nieprawidłowości był błąd ludzki spowodowany, jak wskazał kierownik jednostki kontrolowanej, automatyczną podpowiedzią systemu z nazwą miejsca zdarzenia „Działdowo”. Osobą odpowiedzialną za powstanie nieprawidłowości była Zastępca Kierownika USC.

Stwierdzono również, że w zapewnieniach składanych przed zawarciem związku małżeńskiego w formie cywilnej, Kierownik USC (Zastępca Kierownika) przyjmował od nupturientów oświadczenia o nazwiskach noszonych po zawarciu małżeństwa. Jak wyjaśnił kierownik jednostki kontrolowanej, nazwiska były wpisywane w zapewnieniu, aby sporządzany następnie protokół przyjęcia oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński był kompletny i czytelny, i aby nie trzeba było wpisywać w nim nazwisk ręcznie. Od czerwca 2023 r. zaprzestano tej praktyki. Dodatkowo przy każdym zapewnieniu przyjmowane było dodatkowe oświadczenie o nazwiskach noszonych po zawarciu małżeństwa. Takie działanie nie stanowi co prawda nieprawidłowości czy uchybienia, jednak nie znajduje również umocowania w przepisach prawa. Dokument taki nie jest wymagany, gdyż oświadczenia o nazwiskach wynikają z zapewnień oraz oświadczeń składanych przez nupturientów podczas składania oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński. W konsekwencji przy zawarciu małżeństwa w formie cywilnej takie oświadczenia były składane przez osoby zawierające małżeństwo aż trzykrotnie.

Osobom zamierzającym zawrzeć małżeństwo w sposób określony w art. 1 § 2 i 3 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, kierownik urzędu stanu cywilnego wydawał zaświadczenie stwierdzające brak okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa oraz treść i datę złożonych przed nim oświadczeń w sprawie nazwisk przyszłych małżonków i ich dzieci.

Zaświadczenia wydawane były na podstawie art. 4¹ § 1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego prawidłowo. Akty małżeństw sporządzane były na podstawie zaświadczeń składanych przez duchownego Kierownikowi USC. Na zaświadczeniach potwierdzana była data dostarczenia przez duchownego dokumentu do USC, który jest podstawą sporządzenia aktu małżeństwa. Dokumenty te dostarczono do USC w terminie określonym w art. 8 § 3 k.r.o.

W przypadku związków małżeńskich zawartych między obywatelami Polski a cudzoziemcami akty małżeństwa sporządzono prawidłowo. Obywatele państw obcych zgodnie z art. 79 ust. 1 ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego złożyli zapewnienia o braku przeszkód do zawarcia związku małżeńskiego oraz przedłożyli zaświadczenia o zdolności prawnej do zawarcia związku małżeńskiego wydane zgodnie z ich prawem ojczystym lub zwolnienie sądu z przedłożenia takiego dokumentu, a także odpisy aktów urodzenia lub małżeństwa z adnotacją potwierdzającą ustanie poprzedniego małżeństwa. Przedłożone zaświadczenia miały prawidłową treść i uwzględniały wszystkie okoliczności przewidziane w Prasc.

Transkrypcja aktów małżeństwa na podstawie art. 104 Prawa o aktach stanu cywilnego oraz rejestracja zdarzeń mających miejsce za granicą na podstawie art. 99 Prasc dokonywana była z uwagami. Oryginalne akty zagraniczne, które były podstawą wpisania do polskiego rejestru stanu cywilnego oraz ich tłumaczenie na język polski włączone zostały do akt zbiorowych. W aktach, w „Adnotacjach” prawidłowo wpisywana była informacja o podstawie wpisania aktu lub rejestracji zdarzenia. Akty zostały uzupełnione, dzięki czemu posiadają pełną moc dowodową. Pisownia nazw własnych zgodnie z żądaniem wnioskodawców była dostosowana do reguł pisowni polskiej.

W sprawie z wniosku nr USC.5353.31.202, na podstawie którego sporządzono akt nr 22803011/00/AM/2022/501571, stwierdzono, że podczas transkrypcji amerykańskiego aktu małżeństwa do polskiego rejestru stanu cywilnego dołączono również wzmiankę o rozwodzie orzeczonym w stanie Pennsylvania (USA). Rozwód stał się prawomocny 17 kwietnia 2009 r., a więc przed nowelizacją przepisów Kodeksu postępowania cywilnego w zakresie uznawania orzeczeń zagranicznych, która weszła w życie 1 lipca 2009 r. Dlatego też rozwód wymagał przeprowadzenia postępowania delibacyjnego przed sądem polskim, aby wzmianka mogła być wpisana do aktu sporządzonego w polskim rejestrze. Przyczyną powstania nieprawidłowości było zasugerowanie się datą wydania zaświadczenia przez

organ amerykański, tj. 2019 r. oraz duża ilość wpływających spraw w okresie letnim. Skutkiem powstania nieprawidłowości, za którą odpowiedzialna jest Zastępca Kierownika USC, jest naruszenie przepisów o właściwości i ewentualne wystąpienie do sądu z wnioskiem o unieważnienie ww. wzmianki.

W sprawie USC.5353.51.2022 do aktu małżeństwa o nr 2803011/00/AM/2022/923466 imiona rodziców kobiety wpisano niezgodnie z transkrybowanym dokumentem zagranicznym, mianowicie jako imię ojca wpisano imię matki, a jako imię matki – imię ojca. Powyższa nieprawidłowość powstała w wyniku omyłki pisarskiej Kierownika USC i skutkowałą koniecznością sprostowania tego aktu. Z informacji udzielonych przez kierownika jednostki kontrolowanej, wynika, że czynności w tym kierunku zostały podjęte przez Kierownika USC (osobę odpowiedzialną za błąd pisarski).

W sprawie USC.5353.60.2022 do aktu małżeństwa nr 2803011/00/AM/2022/243472 wpisano nazwiska rodowe małżonków, które nie figurują w transkrybowanym dokumencie zagranicznym. Z wyjaśnień udzielonych przez kierownika jednostki kontrolowanej wynika, że dokonano takiego zapisu zgodnie z prawem obowiązującym na terenie Filipin, którego obywatelką była kobieta, jak również zgodnie z jej paszportem. Dodatkowo uzyskano szczegółowe wyjaśnienia w tym zakresie od Kierownika Wydziału Konsularnego w Manili na Filipinach. Należy wobec tego wskazać, że akt został sporządzony w trybie transkrypcji zagranicznego dokumentu do polskiego rejestru, a zatem przeniesieniu podlegały tylko dane figurujące w dokumencie zagranicznym. Natomiast nazwiska rodowe małżonków mogły być wpisane do aktu w trybie uzupełnienia, już po jego sporządzeniu. Skutkiem nieprawidłowości jest rejestracja danych w niewłaściwym trybie. Osobą odpowiedzialną jest Kierownik USC.

Ponadto w 3 sprawach (nr USC.5353.48.2022, USC.5353.51.2022 i USC.5353.60.2022), które dotyczyły transkrypcji zagranicznego dokumentu stwierdzającego zawarcie małżeństwa, wnioski złożyli oboje małżonkowie (na wnioskach widnieją po dwa podpisy), jednak jako osoba, od której wniosek pochodzi, jest wskazany tylko jeden z małżonków. Powyższe uchybienie nie miało jednak wpływu na prawidłowe załatwienie spraw. Kierownik jednostki wyjaśnił, że osoba przyjmująca wnioski bardziej skupiała się na ich weryfikacji pod względem podpisu obojga małżonków, które były w nich zawarte. W tym zakresie wzór wniosku być może był mało precyzyjny i zawierał ogólną informację dotyczącą wnioskodawcy. Wzór wniosku o wpisanie do rejestru stanu cywilnego aktu małżeństwa został skorygowany i zawiera obecnie dane wnioskodawcy kobiety i dane wnioskodawcy mężczyzny.

Ustalono, że po rejestracji aktów małżeństwa, co do zasady, stosowne zmiany zostały naniesione w rejestrze PESEL.

Uchybienie od powyższego stwierdzono tylko w jednym przypadku i dotyczyło ono braku aktualnego imienia kobiety w rekordzie jej współmałżonka, w danych dotyczących stanu cywilnego, pomimo, iż wzmianka o zmianie imienia kobiety została naniesiona przez USC do aktu małżeństwa. Uchybienie to miało wpływ na referencyjność rejestru, ale zostało usunięte na etapie kontroli. Osobą odpowiedzialną za powstanie uchybienia była osoba niosząca zmianę w rejestrze PESEL.

Zaświadczenia o możliwości zawarcia związku małżeńskiego za granicą oraz o stanie cywilnym wydawane były w sposób prawidłowy.

C. Zgony – W okresie objętym kontrolą sporządzono 496 aktów zgonu w trybie zwykłej rejestracji, z czego kontroli poddano 45 aktów. Ustalono, że w ramach bieżącej rejestracji stanu cywilnego akty zgonu zostały sporządzone w terminie określonym w art. 92 Prasc, na podstawie karty zgonu oraz protokołu zgłoszenia zgonu.

Równocześnie ustalono, że transkrypcja aktów zgonu na podstawie art. 104 Prawa o aktach stanu cywilnego oraz rejestracja zdarzeń mających miejsce za granicą na podstawie art. 99 Prasc dokonywana była bez zastrzeżeń. Oryginalne akty zagraniczne, które były podstawą wpisania do polskiego rejestru stanu cywilnego oraz ich tłumaczenie na język polski włączane były do akt zbiorowych. W aktach, w „Adnotacjach” prawidłowo wpisywana była informacja o podstawie wpisania aktu lub rejestracji zdarzenia. Akty zostały uzupełnione, dzięki czemu posiadają pełną moc dowodową. W aktach znajduje się potwierdzenie odbioru odpisu zupełnego aktu po dokonanej czynności.

Reasumując, nieprawidłowości stwierdzono w 5 na 180 sprawdzonych przypadków sporządzenia aktu stanu cywilnego w trybie zwykłym i szczególnym rejestracji.

3. Zmiany w aktach stanu cywilnego

W okresie objętym kontrolą dokonano 114 czynności materialno-technicznych nieskutkujących sporządzeniem aktu. Kontroli poddano 12 czynności sprostowania aktu (art. 35 Prasc), 18 czynności uzupełnienia aktu (art. 37 Prasc) oraz 12 czynności unieważnienia aktu (art. 39a i 127a Prasc).

Z badanej próby wynika, iż zmiany w aktach stanu cywilnego dokonywane były, co do zasady, prawidłowo i we wszystkich zbadanych sprawach do aktów dołączono stosowne wzmianki dodatkowe. Podstawę sprostowania lub uzupełnienia aktów stanowiły inne wcześniejsze polskie lub zagraniczne akty stanu cywilnego. Kierownik USC przed dokonaniem czynności informował osobę, której akt dotyczył o zamiarze jego sprostowania, uzupełnienia lub

unieważnienia.

Stwierdzono, że w 4 sprawach nr USC.5352.49.2022, USC.5352.52.2022, USC.5352.65.2022 i USC.5352.85.2022 dokonano sprostowania aktów z urzędu i wydano po tej czynności z urzędu odpisy aktów zupełnych stanu cywilnego, co stanowiło nieprawidłowość. Zgodnie z art. 35 ust. 8 Prasc odpis zupełny aktu po sprostowaniu wydaje się wnioskodawcy, co oznacza, że odpis wydaje się tylko jeśli czynność ta została dokonana na wniosek. Przyczyną powstania nieprawidłowości była błędna interpretacja powyższego przepisu oraz jak się również okazało nadinterpretacja wystąpienia pokontrolnego Wojewody Warmińsko-Mazurskiego po kontroli w innej jednostce. Skutkiem powstania nieprawidłowości było zbędne wykorzystanie blankietów odpisów. Osobą odpowiedzialną za powstanie nieprawidłowości był Zastępca Kierownika USC.

W sprawie nr USC.5352.14.2023 dokonano sprostowania aktu zgonu w zakresie drugiego imienia małżonka, na wniosek córki osoby zmarłej. Z wniosku nie wynika, że osoba ta miała w sprawie interes prawny, co w świetle art. 35 ust. 3 Prasc było warunkiem niezbędnym uwzględnienia jej żądania (nieprawidłowość). Kierownik jednostki wyjaśnił, że „jej interes prawny został udokumentowany poprzez pisemne oświadczenie i wyjaśnienie w tym zakresie, zawarte we wniosku o sprostowanie aktu zgonu”. Należy jednak wskazać, że we wniosku o sprostowanie aktu zgonu ojca wnioskodawczynie podała jedynie, iż „akt zgonu jest potrzebny w celu uregulowania różnych spraw urzędowych”. Takie sformułowanie jest lakoniczne, ogólnikowe, nie wskazuje precyzyjnie, jaki jest cel sprostowania aktu i nie pozwala na stwierdzenie, że wnioskodawczynie rzeczywiście ma interes prawny w sprawie. Przyczyną nieprawidłowości jest błędna ocena prawna sprawy, natomiast skutkiem – dokonanie czynności na wniosek osoby, której uprawnienie do żądania czynności nie zostało wykazane. Osobą odpowiedzialną jest pracownik dokonujący czynności sprostowania.

W sprawie nr USC.5352.16.2023 akt urodzenia sporządzony w trybie transkrypcji został unieważniony przez Kierownika USC w trybie art. 39a Prasc Wyjaśniono, że: „Przyczyną unieważnienia aktu stanu cywilnego w trybie art. 39a był błąd w akcie. Kierownik USC przed zapinowaniem wzmianki nr 1 był przekonany, iż sprostowanie na etapie sporządzenia projektu wzmianki objęło również nazwisko dziecka. Następnie dokonał czynności uzupełnienia aktu. Po akceptacji wzmianki nr 2 Kierownik USC dokonał podglądu odpisu skróconego aktu urodzenia. Takie działania kierownik dokonuje przy każdej transkrypcji aktu stanu cywilnego w rejestrze stanu cywilnego. Po sprawdzeniu odpisu skróconego aktu urodzenia okazało się, że wartość nazwiska dziecka nie uległa zmianie. Wobec czego, Kierownik USC Działdowo zastosował art. 39a ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego, w zakresie unieważnienia aktu stanu cywilnego w związku z niewłaściwym zastosowaniem

Strona 9 z 16

funkcjonalności rejestru stanu cywilnego”. W ocenie organu kontroli unieważnienie aktu było niezasadne, ponieważ akt został zarejestrowany prawidłowo. Natomiast w pierwszej wzmiance prostującej Kierownik USC wyraźnie zaznaczył, że „prostuje w niniejszym akcie nazwisko matki”. Nieobjęcie tą wzmianką nazwiska dziecka nie stanowiło podstawy do unieważnienia całego aktu, a mogło być jedynie podstawą do dołączenia kolejnej wzmianki prostującej. Przyczyną nieprawidłowości była błędna ocena sprawy i przyjęcie, że zaistniała przesłanka unieważnienia aktu z art. 39a Prasc, zaś skutkiem – bezpodstawne unieważnienie aktu oraz konieczność ponownej rejestracji. Osobą odpowiedzialną jest Kierownik USC.

W trakcie kontroli sprawdzono również 2 oświadczenia złożone przez rodziców o zmianie przed upływem 6 miesięcy od dnia sporządzenia aktu, wybranego wcześniej imienia dziecka. Oświadczenia zostały złożone w sposób prawidłowy. Stosowne wzmianki zostały odzwierciedlone w aktach urodzenia dzieci oraz zostały ujawnione w rejestrze PESEL.

Badaniem objęto jeden przypadek dołączenia do aktu małżeństwa wzmianki dodatkowej o rozwiązaniu małżeństwa przez organ zagraniczny. Sprawa dotyczyła orzeczenia wydanego w Wielkiej Brytanii w 2020 r. Do wniosku załączono zaświadczenie z art. 39 Rozporządzenie Rady (WE) NR 2201/2003 z dnia 27.11.2003 r. dotyczące jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylające rozporządzenie (WE) nr 1347/2000, orzeczenie nie było wydane w trybie zaocznym. Uznając to orzeczenie, Kierownik USC dodał stosowną wzmiankę przy akcie nr 2803011/00/AM/1998/850896.

Kontroli poddano również 7 oświadczeń przyjętych na podstawie art. 59 k.r.o., od małżonka rozwiedzionego, o powrocie do nazwiska noszonego przed zawarciem małżeństwa. Oświadczenia zostały przyjęte prawidłowo, przed upływem trzech miesięcy od uprawomocnienia się wyroku rozwodowego. Z czynności sporządzono protokół zawierający wymagane elementy, który został podpisany przez rozwiedzionego małżonka i Kierownika (Zastępcę Kierownika) USC.

4. Wydawanie odpisów aktów stanu cywilnego oraz zaświadczeń w zakresie rejestracji stanu cywilnego

W okresie objętym kontrolą przyjęto 2597 wniosków w sprawie wydania odpisu aktu stanu cywilnego. Kontroli poddano 90 wybranych wniosków o wydanie odpisu aktu stanu cywilnego. Kierownik USC upoważnił pracownika USC – Panią Dorotę Libert, między innymi do wydawania odpisów aktów stanu cywilnego i zaświadczeń o zamieszczonych lub niezamieszczonych w rejestrze stanu cywilnego danych dotyczących wskazanej osoby.

W upoważnieniu wskazano jednak błędną podstawę prawną – w upoważnieniu Pani Doroty Libert wskazano art. 10a oraz art. 124 ust. 3 Prasc. Natomiast ustawa Prawo o aktach stanu cywilnego nie zawiera jednostki redakcyjnej „10a”, natomiast art. 124 ust. 3 stanowi o upoważnieniu przez kierownika urzędu stanu cywilnego pracownika do przenoszenia aktów do rejestru stanu cywilnego. Prawidłowa podstawa upoważnienia dla Pani Doroty Libert to art. 10 ust. 1 ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego. Przyczyną powstania uchybienia była omyłka pisarska. Uchybienie to nie miało jednak wpływu na prawidłowość realizacji zadania. Nie można określić skutków powstania uchybienia. Osobą odpowiedzialną za jego powstanie jest Kierownik USC.

W zbadanych sprawach odpisy zupełne, skrócone oraz wielojęzyczne aktów wydawane były, co do zasady, podmiotom uprawnionym określonym w art. 45 ust. 1 Prasc.

W sprawach nr USC.5362.2275.2022, USC.5362.220.2023 i USC.5362.240.2023 wnioskodawcy żądając odpisu skróconego aktu zgonu teścia lub teściowej wskazali, że odpis jest niezbędny w celach majątkowych lub „dla notariusza”. Do wniosków nie zostały dołączone jednak żadne dokumenty potwierdzające interes prawny wnioskodawców (nieprawidłowość). Należy wskazać, że w świetle art. 45 ust. 1 Prasc zięć i synowa nie są podmiotami, które mogą otrzymać odpis aktu dotyczący teścia lub teściowej bez konieczności wykazania interesu prawnego. Kierownik jednostki kontrolowanej wyjaśnił: „W powyższych sprawach osoby składające wniosek posiadały interes prawny, a jako dowód każdorazowo okazywały dokument potwierdzający posiadanie interesu prawnego. Niestety pracownik przyjmujący wniosek przez nieuwagę nie dołączył kserokopii tych dokumentu”. Przyczyną nieprawidłowości był zatem brak dostatecznej staranności pracownika załatwiającego sprawy przy gromadzeniu dokumentacji, zaś skutkiem – wydanie odpisów aktów zgonu pomimo nieudokumentowania w aktach spraw uprawnienia wnioskodawców do uzyskania odpisów.

Z kolei w sprawie nr USC.5362.400.2023 wniosek o wydanie odpisu aktu zgonu wskazanej osoby złożył PGKiM Sp. z o.o. w Działdowie. Wskazano, że żądany dokument jest niezbędny w celu przedłożenia w sądzie rejonowym do przeprowadzenia postępowania spadkowego przez wspólnotę mieszkaniową. Do wniosku załączono wykaz właścicieli lokali, którzy tworzą tę wspólnotę. Na wykazie pracownik spółki zamieścił odręczną adnotację, z której wynika, że żądany odpis dotyczy aktu zgonu syna zmarłej właścicielki jednego z lokali. Ustalenie jej spadkobierców jest niezbędne w celu odzyskania przez wspólnotę mieszkaniową długu ciężącego na tym lokalu. Akt zgonu jest niezbędny w celu przedłożenia w sądzie rejonowym w związku z toczącym się postępowaniem spadkowym. Ponadto na wykazie zamieszczono pieczęć, z której wynika, że spółka jest zarządcą przedmiotowej nieruchomości. Do wniosku

Strona 11 z 16

nie dołączono jednak dokumentów, które potwierdzałyby powołane okoliczności. Tym samym wnioskodawca nie wykazał interesu prawnego w sprawie (nieprawidłowość). Przyczyną nieprawidłowości jest błędna ocena okoliczności i dokumentacji sprawy, natomiast skutkiem – wydanie odpisu podmiotowi, który nie wykazał (nie udowodnił) interesu prawnego w sprawie. Osobą odpowiedzialną jest pracownik wydający odpis aktu.

W sprawie nr USC.5362.1080.2023 wydano odpisy aktów urodzenia dotyczące trzech osób pomimo, że wnioskodawca PGKiM, nie wykazał interesu prawnego powołanego we wniosku (konieczność przedłożenia w Sądzie Rejonowym w Działdowie do przeprowadzenia postępowania spadkowego przez wspólnotę mieszkaniową), tj. nie przedstawił dokumentów potwierdzających ten interes (nieprawidłowość). Wnioskodawca przedłożył do wglądu jedynie wyciąg z lokali mieszkalnych nieruchomości obsługiwanej przez PGKiM Sp. z o.o. na którym wpisany był wstępny osób, o których żądano odpisy. Zaznaczyć należy, że tego rodzaju jednostka jak przedsiębiorstwo gospodarki komunalnej i mieszkaniowej nie zostało wymienione wprost w art. 45 ust. 1 Prasc jako podmiot uprawniony do uzyskania odpisu stanu cywilnego, a zatem przesłanką wydania odpisu w sprawie mogło być wyłącznie wykazanie przez wnioskodawcę interesu prawnego. Przy czym użyty w ww. przepisie termin „wykazać”, powinien być rozumiany jako równoważny udowodnieniu, przedstawieniu faktów, na które wnioskodawca się powołuje, w sposób sprawdzalny, dający się zweryfikować i potwierdzić. Skutkiem nieprawidłowości było wydanie odpisów aktów urodzenia podmiotowi, który nie wykazał (nie udowodnił) uprawnienia do jego uzyskania.

Odpisy adresowane do osób fizycznych były wydawane w dniu złożenia wniosku (pokwitowanie na wniosku), ewentualnie wysyłane za zwrotnym potwierdzeniem odbioru lub na elektroniczną skrzynkę podawczą wnioskodawcy, o ile wniosek złożono w formie dokumentu elektronicznego. W sprawie nr USC.5362.2295.2022 dokument wysłano przez ePUAP, ale nie otrzymano urzędowego poświadczenia doręczenia (uchybiecie). Kierownik jednostki kontrolowanej wyjaśnił: „Z informacji uzyskanych od pracowników Referatu Informatyki Urzędu Miasta Działdowo wynika, iż w tym konkretnym przypadku nastąpiły problemy techniczne z funkcjonalnością platformy ePUAP, w związku z tym nie było możliwości uzyskania urzędowego poświadczenia doręczenia. Kierownik USC skontaktował się z osobą, która składała wniosek w formie elektronicznej i uzyskał potwierdzenie, że otrzymała ona odpis w formie elektronicznej – zgodnie z żądaniem”. Skutkiem uchybiecia jest brak w aktach sprawy właściwego potwierdzenia doręczenia pisma.

Przy realizacji zadania dotyczącego wydawania odpisów z rejestru stanu cywilnego nie stwierdzono naruszenia Konwencji Nr 16 z dnia 8 września 1976 r. dotyczącej wydawania wielojęzycznych odpisów skróconych aktów stanu cywilnego (Dz. U. 2004 r., Nr 166, poz.

Strona 12 z 16

1735).

Kontrolą objęto również 10 wniosków o wydanie zaświadczenia o stanie cywilnym. Zaświadczenia zostały wydane na podstawie prawidłowo wypełnionych wniosków. Odbiór zaświadczeń został prawidłowo pokwitowany na wniosku lub przysyłany był na adres wskazany przez wnioskodawcę.

W okresie objętym kontrolą w USC nie wydano żadnego zaświadczenia o zamieszczonych lub niezamieszczonych w rejestrze stanu cywilnego danych dotyczących wskazanej osoby.

5. Przenoszenie aktów z ksiąg stanu cywilnego do rejestru stanu cywilnego

W okresie objętym kontrolą do rejestru stanu cywilnego przeniesiono 7499 aktów stanu cywilnego, z czego kontroli poddano 75 aktów.

Kierownik USC upoważnił pracownika USC Panią Dorotę Libert do przenoszenia aktów stanu cywilnego do rejestru stanu cywilnego oraz do nanoszenia wzmianek dodatkowych w księdze o przeniesieniu aktu do rejestru stanu cywilnego – upoważnienia wydane zostało na podstawie art. 124a ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego.

Ustalono, że co do zasady akty zostały przeniesione prawidłowo, tj. do rejestru stanu cywilnego została przeniesiona cała treść aktu wraz ze wzmiankami dodatkowymi oraz przypiskami. W dotychczasowych aktach, zgodnie z art. 124 ust. 3 ustawy Prasc, w księgach naniesiono wzmiankę o ich przeniesieniu do rejestru stanu cywilnego. Jednakże w 8 na 75 zbadanych przypadków błędnie przeniesiono akty z ksiąg do rejestru (nieprawidłowość) w następującym zakresie:

- 1) 2803011/00/AU/1966/169575 – błędnie przeniesiono miejsce urodzenia matki;
- 2) 2803011/00/AU/1976/251967 – błędnie przeniesiono datę urodzenia ojca;
- 3) 2803011/00/AU/1978/29842 – błędnie przeniesiono nazwisko rodowe ojca;
- 4) 2803011/00/AM/1974/779296 i 2803011/00/AM/1977/986145 – nazwiska ojców przeniesiono do rejestru jako nazwiska rodowe;
- 5) 2803011/00/AM/1982/836352 i 2803011/00/AM/1986/966810 – do rejestru nie przeniesiono nazwisk ojców;
- 6) 2803011/00/AM/1994/104000 – do rejestru wpisano dane (nazwiska matek), które nie figurują w akcie sporządzonym w księdze.

Odnosnie do błędów wskazanych w punktach od 1 do 4 kierownik jednostki kontrolowanej wskazał, że ich przyczyną było zaciągnięcie danych z rejestru PESEL. Natomiast przyczyną

nieprawidłowości wskazanych w punktach 5 i 6 były omyłki pracownika dokonującego czynności. Trzeba dodać, że dokonanie przeniesienia aktu z księgi do rejestru stanu cywilnego wymaga uwierzytelnienia przez właściwego kierownika urzędu stanu cywilnego lub upoważnionego pracownika urzędu. Za prawidłowość przeniesienia aktu z księgi do rejestru odpowiada zatem pracownik dokonujący migracji, który przed uwierzytelnieniem aktu w rejestrze (poprzez złożenie podpisu z wykorzystaniem karty mikroprocesorowej zabezpieczonej kodem PIN) powinien zweryfikować, czy treść aktu w rejestrze jest zgodna z aktem źródłowym sporządzonym w księdze. W opisanych powyżej przypadkach pracownik USC w Działdowie dokonujący migracji nie zrealizował należycie tego obowiązku. Skutkiem nieprawidłowości jest konieczność unieważnienia w trybie art. 127a Prasc aktów błędnie przeniesionych do rejestru oraz ponownego, prawidłowego przeniesienia aktów, a w przypadkach, gdy z unieważnionego aktu wydano odpis – również zawiadomienia podmiotu, który otrzymał odpis, o unieważnieniu tego aktu i dołączenia wydanego z urzędu, odpisu zupełnego albo skróconego właściwego aktu, odpowiednio do rodzaju odpisu wydanego wcześniej z unieważnionego aktu. Z wyjaśnień kierownika jednostki kontrolowanej oraz weryfikacji w rejestrze wynika, że wskazane czynności zostały wykonane w trakcie kontroli, a więc nieprawidłowości zostały usunięte.

6. Stosowanie ustawy z dnia 17 października 2008 r. o zmianie imienia i nazwiska

W okresie objętym kontrolą Kierownik USC wydał 18 decyzji w sprawach z zakresu zmiany imion i nazwisk. Kontroli poddano 8 wybranych spraw. Badane 3 postępowania dotyczyły zmiany imienia lub nazwiska osoby małoletniej poniżej 13 roku życia. W sprawach tych drugi z rodziców wyrażał zgodę na zmianę imienia lub nazwiska przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego lub był pozbawiony władzy rodzicielskiej.

Wnioski o zmianę imienia lub nazwiska zawierały uzasadnienie. Sprawy rozpatrywane były na podstawie kompletnych wniosków.

Ustalono jednak, że organ nie zawiadamiał wnioskodawców na piśmie o wszczęciu postępowania administracyjnego w sprawie zmiany imienia lub nazwiska (obowiązek taki wynika z art. 61 § 4 w związku z art. 39 k.p.a.), a jedynie ustnie informował, że dzień złożenia wniosku jest dniem wszczęcia postępowania. Przyczyną powstania uchybienia była chęć szybszego załatwienia spraw, zaś skutkiem – brak potwierdzenia o poinformowaniu strony o wszystkich przysługujących jej prawach wynikających z przepisów k.p.a., a nie tylko informacji o dacie wszczęcia postępowania, co zaznaczył kierownik jednostki kontrolowanej w przesłanych wyjaśnieniach. Jednocześnie trzeba wskazać, że we wszystkich zbadanych sprawach decyzje były zgodne z żądaniem strony, zostały wydane niezwłocznie (w ciągu kilku

dni od dnia wszczęcia postępowania) i prawidłowo doręczone stronom. Brak zawiadomienia o wszczęciu na piśmie nie miał zatem negatywnego wpływu na sytuację procesową stron.

Wydane decyzje zawierały elementy obligatoryjne wymienione w art. 107 § 1 k.p.a., z wyjątkiem uzasadnienia faktycznego i prawnego, od którego odstąpiono na podstawie art. 107 § 4 k.p.a. Stwierdzono, że we wszystkich zbadanych sprawach Kierownik USC jako jedną z podstaw prawnych wydania decyzji powoływał art. 9 ust. 1 Prasc, tj. przepis, który nie jest podstawą do orzekania w sprawach zmiany imienia i nazwiska, co stanowiło uchybienie, ale nie wywołało skutków. Jak wyjaśnił kierownik jednostki kontrolowanej, art. 9 ust. 1 Prasc wskazywany był niejako jako wyjaśnienie, że wcześniej organem właściwym do załatwienia spraw z zakresu zmiany imion i nazwisk był starosta. Odpowiedzialnym za powstanie uchybień jest Kierownik USC.

Z ustaleń kontroli wynika, że do aktów naniesiono stosowne wzmianki o zmianach imienia lub nazwiska wynikających z decyzji Kierownika USC. Rejestr PESEL został również prawidłowo zaktualizowany.

Do ustaleń kontroli, przedstawionych kierownikowi jednostki kontrolowanej w projekcie wystąpienia pokontrolnego, nie wniesiono zastrzeżeń.

Mając na uwadze powyższe ustalenia i oceny wnoszę o:

1. Wpisywanie całego numeru aktu na dokumentach stanowiących akta zbiorowe;
2. Rzetelne sporządzanie aktów małżeństwa na podstawie protokołu przyjęcia oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński poza lokalem oraz na podstawie zaświadczenia stwierdzającego, że oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński zostały złożone w obecności duchownego, w szczególności poprzez rejestrację prawidłowych danych o miejscu zawarcia małżeństwa;
3. Rzetelną analizę dokumentów zagranicznych stanowiących podstawę do naniesienia wzmianki na podstawie orzeczenia organu zagranicznego oraz zapoznanie Zastępcy Kierownika USC z trybami dotyczącymi uznawania takich orzeczeń;
4. Przenoszenie danych do rejestru stanu cywilnego w drodze transkrypcji zgodnie z dokumentem zagranicznym;
5. Rejestrację wszystkich zmian w rejestrze PESEL dotyczących danych z aktu małżeństwa, w tym aktualizacja danych współmałżonka;
6. Niewydawanie odpisu aktu stanu cywilnego z urzędu po sprostowaniu lub uzupełnieniu aktu dokonanego z urzędu;

7. Dokonywanie sprostowania lub uzupełnienia aktu po wykazaniu interesu prawnego przez wnioskodawcę, o ile nie jest on osobą, której akt dotyczy lub jej przedstawicielem ustawowym;
8. Unieważnianie aktów na podstawie art. 39a ust. 1 Prasc wyłącznie w przypadkach wskazanych w tym przepisie;
9. Wydanie upoważnienia do wydawania odpisów i zaświadczeń z rejestru stanu cywilnego dla inspektora w Urzędzie Stanu Cywilnego na właściwej podstawie prawnej, tj. art. 10 ust. 1 Prasc;
10. Wydawanie odpisów aktów stanu cywilnego wyłącznie na wnioski osób, które właściwie udokumentują swój interes prawny w otrzymaniu żądanego dokumentu;
11. Prawidłowe dokumentowanie potwierdzenia doręczenia odpisu aktu stanu cywilnego skierowanego do odbiorcy na skrzynkę w ePUAP;
12. Weryfikowanie aktów przenoszonych do rejestru stanu cywilnego pod względem poprawności danych z aktem dotychczasowym przed podpisaniem przez kierownika/zastępcę kierownika urzędu stanu cywilnego lub upoważnionego pracownika;
13. Zawiadamianie strony postępowania o wszczęciu postępowania w sprawie zmiany imienia lub nazwiska;
14. Niewpisywanie w podstawie prawnej decyzji o zmianie imienia i nazwiska przepisów, które nie mają zastosowania w sprawie.

Proszę Pana Burmistrza o poinformowanie Wojewody Warmińsko-Mazurskiego, w terminie 21 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia, o sposobie wykonania zaleceń, a także o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia działań.

Jednocześnie informuję, że stosownie do art. 48 ustawy o kontroli w administracji rządowej od wystąpienia pokontrolnego nie przysługują środki odwoławcze.

wz. Wojewody Warmińsko-Mazurskiego
Piotr Opaczewski
II Wicewojewoda Warmińsko-Mazurski